

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології

Кафедра української мови

СИЛАБУС

**ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА
УКРАЇНСЬКОЇ ЛЕКСИКОГРАФІЇ**

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський).

Освітня програма: В11.01 Українська мова і література.

Предметна спеціальність: В11 Філологія (за спеціалізаціями).

Спеціалізація В11.01 Українська мова та література.

Галузь знань: В Культура, мистецтво та гуманітарні науки.

Освітня кваліфікація: бакалавр філології за спеціалізацією (українська мова та література).

Затверджено на засіданні
кафедри української мови.
Протокол №1 від 26 серпня 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Теорія і практика української лексикографії
Викладач (-і)	Бабій Ірина Орестівна
Контактний телефон викладача	(0342) 59-60-08
Е-mail викладача	iryna.babii@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі та зрахунком відповідного часу.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Програма вивчення освітнього компонента (вибіркової навчальної дисципліни) «Теорія і практика української лексикографії» укладена відповідно до ОП підготовки бакалавра спеціальності В11.01 Філологія (українська мова і література). Предметом навчальної дисципліни є вивчення найважливіших аспектів історії, теорії та практики української лексикографії як дисципліни лінгвістичного циклу.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою викладання навчальної дисципліни «Теорія і практика української лексикографії» є ознайомлення студентів із найважливішими аспектами історії, теорії та практики лексикографії як дисципліни лінгвістичного циклу. Курс починається з визначення предмету, об'єкту та завдань лексикографії, з'ясування місця лексикографії у системі знань про мову та вивчення основних лексикографічних понять і термінів. Також буде зроблено короткий історичний огляд українського словникарства від найдавніших часів і до сьогодні, проаналізовано українську лексикографічну спадщину, визначено сучасні тенденції розвитку української лексикографії. Особлива увага в пропонованому курсі буде присвячена детальному аналізу типології словників, їхньої макро- і мікроструктури залежно від специфіки словникового твору. У межах курсу багато уваги присвячуватиметься практиці укладання словників різного типу.</p> <p>Основні завдання вивчення дисципліни «Теорія і практика української лексикографії». Студенти повинні закріпити на практиці знання, здобуті на лекціях із вказаного курсу, зокрема вони повинні засвоїти базові терміни лексикографії і вміти користуватися ними; добре орієнтуватися в історії українського словникарства і лексикографії; знати класифікацію лексикографічної продукції, зокрема лінгвістичних словників, вміти аналізувати словникові статті і розбивати їх на складники; пам'ятати назви, суть і авторів основних праць з українського словникарства і лексикографії.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	

Під час вивчення ВК «Теорія і практика української лексикографії» студенти набувають таких загальних і фахових компетентностей, зазначених в ОП «Українська мова і література»:

Інтегральна компетентність.

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі філології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою в усній і письмовій формах.

ЗК 12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Фахові компетентності:

ФК 3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії української мови.

ФК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати українську мову в усній і письмовій формах, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

Результати навчання:

ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною мовою усно й письмово, використовувати її для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 6. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих завдань і проблем професійної діяльності.

ПРН 14. Використовувати українську мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному) для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

ПРН 19. Мати навички участі в наукових та / або прикладних дослідженнях у галузі української філології.

ПРН 20. Дотримуватися правил академічної доброчесності, тобто принципів особистого прикладу, відповідальності, справедливості, академічної свободи, взаємоповаги і взаємодовіри, прозорості, партнерства та взаємодопомоги, компетентності й професіоналізму, законності тощо.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	12 год.
Практичні заняття	18 год.
Самостійна робота	60 год.

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
---------	---------------	------------------------	-----------------------------

Четвертий	В11 Філологія	Другий	Вибірковий		
Тематика навчальної дисципліни					
Т е м а		кількість год.			
		лекції	практ. заняття	сам. роб.	
Тема 1. Лексикографія як галузь лінгвістики.		2	2	15	
Тема 2. Історія української лексикографії.		4	4	15	
Тема 3. Класифікація лексикографічних праць.		4	4	15	
Тема 4. Сучасне українське практичне словникарство.		2	4	15	
ЗАГ.:		12	18	60	
6. Система оцінювання навчальної дисципліни					
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Система оцінювання курсу узгоджена з критеріями оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти в університеті. За вивчення дисципліни студенти отримують максимально 100 балів. Зокрема:</p> <p>1. 30 балів – оцінки за відповіді на парах, різні поточні завдання тощо (оцінки виставляються у 5-бальній шкалі).</p> <p>2. 10 балів – колоквиум – термінологічний мінімум із лексикографії (10 термінів. 1 термін = 1 бал). У кінці семестру, усно. Терміни, які треба знати, подані у методичці (завантажена на дистанційку: https://d-learn.pnu.edu.ua/) у розділі «Короткий термінологічний словник» (с. 178-209).</p> <p>3. 20 балів – залікове завдання 1 (вправи). У методичці до курсу (завантажена на дистанційку: https://d-learn.pnu.edu.ua/) оберіть собі 5 різних вправ, присвячених РІЗНИМ словникам (с. 64-112), виконайте їх до кінця семестру і здайте. До кожної вправи обов'язково додайте повну паспортизацію словника, за допомогою якого ви її виконували. Якщо це електронні ресурси – тоді покликання на них. Якщо не хочете обирати самостійно, то можете скористатися розділом у методичці «Індивідуальні залікові завдання 1» (с. 101-164), обрати собі якийсь варіант там і виконати його повністю.</p> <p>4. 30 балів – залікове завдання 2 (словник). Укласти новий (в історії української лексикографії!) словник одного із запропонованих видів і презентувати його на одному з останніх практичних занять. Детальні інструкції – у методичці у розділі «Індивідуальне залікове завдання 2», с. 165-166. Якщо хочете, то можете не обирати із запропонованих видів, а придумати свій варіант.</p> <p>5. 10 балів – підсумкове тестування за допомогою Центру дистанційного навчання та моніторингу освітньої діяльності КНУ (https://d-learn.pnu.edu.ua/)</p>				
	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою		
			для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку	
	90 – 100	A	відмінно	зараховано	
	80 – 89	B	добре		
	70 – 79	C			
60 – 69	D	задовільно			
50 – 59	E				
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання		

	0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
Вимоги до письмових робіт	Див. вище.			
Практичні заняття	Вивчення і повторення теоретичних питань із опрацьованих тем курсу на лекціях, а також презентації індивідуальних студентських завдань і проєктів.			
Умови допуску до підсумкового контролю	При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується активність студента під час практичних занять; присутність студента на заняттях (у тому числі на лекційних), пропуски занять без поважних причин, а також результати відпрацювання пропущених занять, оцінки, які отримав студент за усні та письмові відповіді, контроль самостійної роботи.			
Підсумковий контроль	Форма контролю: залік (підсумкове тестування за допомогою Центру дистанційного навчання та моніторингу освітньої діяльності КНУ: https://d-learn.pnu.edu.ua/)			

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи виконують здобувачі освіти, які навчаються за загальним графіком, відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника», та індивідуальним графіком, відповідно до «Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника».

Академічна доброчесність. У «Кодексі честі Карпатського національного університету імені Василя Стефаника» встановлено морально-етичні принципи та правила поведінки для всіх учасників навчально-освітнього процесу. За цим документом представники університетської громади повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності та у всій своїй навчальній і викладацькій діяльності зобов'язані діяти порядно і доброчесно. За дотриманням членами університетської громади морально-етичних та правових норм цього Кодексу відповідає «Комісія з питань етики та академічної доброчесності» при університеті, яка відстежує і регламентує поведінку здобувачів освіти в навчальному процесі.

Відвідування занять урегульовано «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника». У разі пропуску занять здобувачі освіти повинні відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання вхідного, поточного, підсумкового контролю.

Неформальна освіта. Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника». Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemy, EdEra та ін.

8. Рекомендована література

Основна література

1. Бабій І. О. Українська лексикографія : збірник вправ і завдань / Видання друге, доповнене. Івано-Франківськ : видавець Голіней О. М., 2021. 220 с.
2. Бабій І. Електронні українські словники як засіб формування лексикографічної

компетентності студентів-нефілологів // Integration of Education, Science and Business in Modern Environment: Summer Debates: Proceedings of the 6th International Scientific and Practical Internet Conference, August 1-2, 2024. FOP Marenichenko V.V., Dnipro, Ukraine, 343 p. С. 49-53.

3. Бабій І. О., Голянич М. І., Стефурак Р. І. **Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія**. 2-ге вид, виправ. і доповнен. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2024. 336 с.
4. Бабій І. О. **Основні онлайнві ресурси української електронної лексикографії** // Global Society in Formation of New Security System and World Order: Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Internet Conference, July 27-28, 2023. FOP Marenichenko V.V., Dnipro, Ukraine, 474 p. P. 57-61.
5. Бевзенко С. П. Історія українського мовознавства. Історія української мови : навч. посібник. Київ : Вища школа, 1991. 231 с.
6. Бодик О.П. **Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія : навч. посібник**. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 416 с.
7. Бондар О. І. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2006. 368 с.
8. Демська О. **Вступ до лексикографії**. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2010. 266 с.
9. Дубічинський В. В. **Лексикографія: навч.-метод. посіб.** Харків: НТУ «ХП», 2011. 66 с.
10. Кочерган М. П. **Вступ до мовознавства : підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів**. Київ : Видавничий центр «Академія», 2001. 368 с.
11. Кровицька О. **Українська лексикографія : теорія і практика**. Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2005. 175 с.
12. Тараненко О. О. **Лексикографія** // Українська мова: Енциклопедія / редкол. : Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), М. П. Зяблюк [та ін.]. Київ : Укр. енцикл., 2004. 824 с. С. 296-297.

Інформаційні ресурси:

1. «Лексикографічна система «Словники України»
2. портал української мови та культури <http://www.slovnuk.net>;
3. 20-томний словник онлайн
<https://services.ulif.org.ua/expl/Entry/index?wordid=1&page=0>
4. одинадцятитомний «Словник української мови»: : <http://www.inmo.org.ua/sum.html>
5. інформаційно-пошукова система «Український правопис», створена на базі останньої офіційно затвердженої версії українського правопису;
6. публічний електронний словник української мови: <http://ukrlit.org/slovnuk>;
7. [Symbaloo](http://www.slovnuk.net) – робочий стіл online;
8. орфографічний словник і не тільки: <http://www.slovnuk.ua>
9. **електронні словники, енциклопедії, інші довідники**.
10. український лінгвістичний портал: словники України on-line <http://www.ulif.org.ua>;
11. список безкоштовних онлайн-енциклопедій «Пан Бібліотекар»;
12. словники <http://www.slovnik.com.ua>; <http://www.slovnuk.lutsk.ua>
13. вільна енциклопедія Вікіпедія <http://uk.wikipedia.org>;
14. українські словники on-line на сайті [rozum.org.ua](http://www.rozum.org.ua): <http://www.rozum.org.ua>;
15. українські словники на лінгвістичному порталі [mova.info](http://www.mova.info): <http://www.mova.info>;
16. українські словники на сайті Словопедія: <http://slovopedia.org.ua>

Викладач:

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української мови

Ірина БАБІЙ